

Ježíšova poslední přímluva

Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí. (L 23:34)

1. čtení: Židům 10:16-25

Hlavní čtení: Lukáš 23:32-43

Milí bratři, milé sestry,

pojďme blíž k Ježíšovu kříži. Blíž k tomu dřevu, na kterém visí náš Pán. Zaposlouchejme se znovu do jeho slov.

- ³³ *Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince, jednoho po jeho pravici a druhého po levici.* ³⁴ *Ježíš řekl: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“*

To je jeden z celkem sedmi výroků Ježíše Krista, které podle evangelistů vyslovil před svou smrtí. Pán Ježíš tuto větu pronesl poté, co jej vojáci ukřižovali na přímý rozkaz římského místodržícího Piláta Pontského. Pilát sám by Ježíše klidně propustil. Ježíš mu nijak nevadil. Ale podle evangelisty Lukáše se zachoval jako pragmatický politik. Davy ani židovskou veleradu v čele s veleknězem si nechtěl rozházet. Naopak, chtěl mít tyto lidi na své straně. A židovská velerada si přála Ježíšovu smrt. Proč tedy zbytečně riskovat otevřený konflikt s šéfy porobeného lidu nebo s nepředvídatelným a nečitelným davem kvůli jednomu člověku? A tak nyní Ježíš visí na kříži. Na místě, kterému se říká Lebka. Prožívá poslední a nejtěžší okamžiky svého života, kvůli nenávisti jedněch a lhostejnosti druhých.

Kdy se vlastně Ježíš těmito slovy obracel na Boha? Kdy to bylo? Záleží, který čas sledujeme. Pokud nás zajímá roční období, je jaro. Pokud nám jde o židovský náboženský kalendář, pak právě začíná *pascha*, tedy Velikonoce, jeden ze tří hlavních židovských svátků. Oslava Hospodina, který vysvobodil Izraelce z egyptského pekla. Pokud nás zajímá den, je pátek. Den před sobotou. Den přípravy na šabat. A pokud nám jde o konkrétní hodinu, probíhá dopoledne, mezi devátou a jedenáctou hodinou. Ale mě nejvíc zajímá Ježíšův osobní čas. Čas jeho života, který se právě chýlí ke konci. Čas života, který se neúprosně blíží k smrti. Tři hodiny před Kristovou smrtí. Tři hodiny před posledním obtížným nádechem a výdechem. Ježíš je na konci svých vlastních sil. V závěru svého života. Jak se u toho cítí? Musí ho bolet celé tělo. Prožívá tělesná muka. Intenzivní návaly bolesti. Vždyť právě kvůli tomu Římané vymysleli tento popravčí nástroj. Aby to odsouzence pořádně a dlouho bolelo. V Římské říši nikdo neznal horší způsob popravy. Měla odstrašující efekt. Ale Ježíše musí bolet i duše. Jeho nitro musí naříkat a plakat. Kvůli těm, kteří ho měli rádi a opustili ho ze strachu o vlastní krk. I kvůli těm, kteří ho nenávidí a vysmívají se mu pod křížem.

Proč tu krátkou modlitbu vyslovil nahlas? Snad proto, aby nás něco důležitého naučil, dokud ještě měl trochu sil? Nemyslím si. Zdá se mi to nepravděpodobné. V takových situacích lidé přece nemyslí na to, co ještě druhé mohou naučit. Mají dost práce sami se sebou. Ježíš má zřejmě potřebu tato svá slova říct nahlas, navzdory kruté bolesti a ztíženému dýchání. Proč? Podle mě si přeje, aby ho zřetelně slyšeli ti, kteří stojí pod jeho křížem. Aby ti, kteří tolik usilovali o jeho likvidaci, slyšeli na vlastní uši, že Ježíš odchází z tohoto světa bez zášti vůči nim. Bez zloby a zlosti. Aby slyšeli, že on nehodlá zlým jednáním odpovídat na zlo.

Samozřejmě je dobré naučit se z této věty něco zásadního o našem Spasiteli. Jak laskavý a milosrdný byl. Je jistě dobré zkoušet žít a umírat, jako žil a umíral on sám. Vždyť to právě teď děláme. Ale domnívám se, že Ježíš především chtěl, aby jeho slova slyšeli ti, kteří jej nenáviděli až za hrob. Aby slyšeli, že zloba, kterou k němu vysílají, u něj zůstane. Že Ježíš je ochoten ji vstřebat. A nic nevracet. Nic neoplácet. Ježíš je neposílá do horoucích pekel. Nehrozí jim svatým Božím soudem. Nesesílá na ně chudobu, mor a meč. Členové rady se pod Ježíšovým křížem neobrátili. Nevyznávají svou vinu. Neprosí za odpuštění. Naopak se Kristu vysmívají, ponižují ho a urážejí. Toho bezbranného, který jim ani vlasek na hlavě nezkřivil. Ale víte co? Oni ho slyší. Slyší, že ten, který kvůli jejich nenávisti právě umírá, si jejich zlobu odnáší s sebou. Nic z toho jim nevrací. Noe proklel svého syna Cháma za to, že se mu vysmíval. Děti, které se vysmívaly proroku Elišovi, roztrhaly medvědice. Ale těm, kteří se vysmívají trpícímu Božímu Synu, se v tu chvíli nestane vůbec nic. Místo toho slyší Ježíšovu prosbu, aby jim Bůh všechno zlé odpustil.

Pokročme. **Ježíš se tedy modlí.** Volá k Bohu. I to je velice důležité. Vždyť v tak těžkých situacích se lidé nemají sílu modlit. Mnoho lidí na smrtelné posteli nemá chuť nebo sílu k Bohu volat. Ježíš však v sobě sílu k modlitbě našel. Modlitba byla jedním z nejdůležitějších rozměrů jeho života. Rozhovor s Bohem, kterého nazýval intimně a uctivě *Abba*, tedy *Otče*. Proč by tedy měl nyní odcházet bez modlitby? Proč by měl zůstat uzavřený vůči laskavému Otci? Možná právě skrze modlitbu Ježíš čerpá poslední zbytky energie pro ty poslední a kruté chvíle. Proto se modlí. Proto volá k Bohu, aby měl sílu a odvahu dokonat. Dokonat bez zloby a nenávisti. Aby smrt, ke které směřuje, byla dobrá smrt. Završení dobrého života před Bohem.

A teď: **Jak Boha nazývá?** Jak jej oslovuje? Snad *Hospodine zástupů*? Nebo *Králi*? Nebo *Panovníku*? Jak jsme řekli: Nazývá jej důvěrně *Abba*, tedy *Otče*. Je to uctivé a zároveň intimní oslovení. Ježíš tedy ani na kříži necítí žádnou hořkost vůči Otci, pro kterého žil, kterému tak radostně sloužil, kterému se celý vydal. Z lidského pohledu by se mohl hněvat. Nejen na lidi, kteří ho pověsili na kříž. Ale i na Boha. Ovšem to právě Ježíš nedělá. Je niterně napojen na Otce. A Otec je jistě napojen na Syna. Bůh sám trpí s Ježíšem. Bůh trpí v Ježíši. Cítí jeho bolest. Vnímá jeho prožitky. Zakouší spolu s ním tu děsivou situaci. Naslouchá zblízka jeho modlitbám, ale jistě také bolestnému skučení. Není mu vzdálen. Vždyť je to jeho laskavý Otec! Neodvrací od něj svou tvář. Vždyť je to jeho milosrdný Otec! Není pasivní. Není lhostejný. Není bezcitný. A už vůbec není krvežíznivý. Pokud si lidé představují Boha tak, že ze své svaté vzdálenosti hledí na hodinky a čeká, až Ježíš vydechne naposledy, aby naplnil jeho odvěkou vůli, pak se z Otce plného soucitu stává Bůh bezcitný. Pak se Bůh začne tak trochu podobat těm necitům, kteří stojí pod křížem. Ale náš Otec je láska. On je milosrdný, podporující Bůh, který vnímá, cítí a prožívá spolu s námi všechny naše bolesti. A proto jej Ježíš ve svých modlitbách z kříže nazývá nikoli *Králi*, nikoli *Panovníku*, nikoli *Hospodáři*, ale *Otče*. Je to oslovení plné důvěry v Boha, kterému stojí za to důvěřovat i ve chvílích nejtěžších.

A o co Ježíš prosí svého milosrdného Otce? O to, aby odpustil těm, kteří ho ke kříži přibili a teď si s úsměvem na rtech užívají jeho utrpení a čekají jeho smrt. Za tyto odporné lidi. Ano, za lidi! Byť jsou odporní, krutí a hnusní, jsou to pořád lidé. Živé obrazy Boha neviditelného. Lidé, jejichž život si Bůh přál. Lidé, kteří se z Božího popudu narodili. Proto za ně Ježíš prosí! Protože jsou to lidé. Bez ohledu na to, jakými lidmi se stali. Pokud Ježíš žádal Otce, aby jim odpustil, on sám jim už ze srdce odpustil. Bůh samozřejmě nečeká na to, až mu dovolíme, nebo až ho požádáme, aby někomu prominul jeho viny. On odpouští jako první. Bezpodmínečně. Vážně. Opravdově. Ochotně. A jeho Syn, náš Spasitel Ježíš Kristus, to o svém Otci ví mnohem lépe než my sami. V tomto je Syn s Otcem zajedno: Lidem je nutné laskavě promíjet jejich přešlapy, jejich pády, jejich zlá slova, jejich zlé činy, jejich někdy i odporný život. To, co ti lidé učinili Ježíši, je dluh, který by mohl Bůh jednou požadovat zpět. Dluh, který by nikdo z nich nedokázal nikdy splatit. Ale Bůh dluhy odpouští. A Ježíš úplně stejně. Nejen těm pod křížem. Ale i nám, kterým se vrší zase jiné dluhy vůči lidem i vůči Bohu. Proto je ta Ježíšova prosba tak libozvučná. Protože znamená novou šanci pro mě i pro tebe, nové nadechnutí, nový start, nový život.

Ještě zpozorněme: **Jaký důvod Ježíš uvádí?** Proč by těm lidem měl Bůh odpustit? Protože prý nevědí, co činí. To je přece k smíchu, no ne? Copak jsou snad pod vlivem alkoholu nebo drog? Copak jsou to psychiatrickí pacienti? Trpí schizofrenií? Jednají v nepřičetnosti? Ne! Nic z toho! Snad až na jistou dávku davové psychózy jsou při smyslech. Jednají vědomě. Spokojeně si mnou ruce, protože dílo zkázy se jim podařilo. Užívají si ten pocit vítězství a moci. Že Ježíše převezli, přechytračili. Že se ho konečně zbavují, protože svět bez Ježíše bude zase skvělý svět. Konečně bude klid.

Co tím Ježíš tedy myslí? Že snad nevědí, koho křížují? Že snad nevědí, že věší Božího Syna? Oni přece dobře ví, že Ježíš sebe sama pokládá za Božího Syna. A že ho mnozí lidé pokládají za Mesiáše. Bratři a sestry, ti lidé jsou ve své zaslepenosti přesvědčeni, že tímto činem oslavují Boha. Vždyť křížují rouhače! A buřiče! Zbavují se toho, který podle nich Boha urážel, zatímco oni mu správně a poctivě slouží. A slouží mu i nyní, v této chvíli, když zírají na potupný konec Ježíšova života. Bůh jim jistě fandí! Protože stejně jako oni, i Bůh Ježíše nesnáší. Jenže takovým činem Boha nikdy oslavit nemohli. Ve své zaslepenosti nevidí správně ani Ježíše, ani Hospodina. Nevidí ani Syna, ani Otce. Otec z jejich činu nemá nejmenší radost. Cítí spíš zármutek a bolest. Z žádného nábožensky motivovaného násilného činu Bůh nikdy neměl radost. Ani když lidé páchají násilí ve jménu Alláha. Ani když se lidé dopouštějí násilí ve jménu Ježíše Krista, což je ještě hrůznější představa. Vždyť náš Pán visí na kříži! Náš Pán nesestoupil z kříže, aby pobil všechny své nepřátele. On tam zůstal. A trpěl. A zemřel. Zemřel s prosbou na rtech, aby Bůh těmto náboženským zaslepencům odpustil. A Bůh jim jistě odpustil. Bůh nám všem, díky Kristu, díky jeho prosbě, díky jeho životu, díky jeho smrti a vzkříšení, jistě odpustil.

Pane Ježíši Kriste, nikdo z nás pod křížem nestál. Nikdo z nás se ti neposmíval, když jsi umíral. Nikdo z nás si nepřál tvou smrt. Nikdo z nás neměl radost z tvého utrpení. A přesto si hluboce vážíme tvého odpuštění a tvé bezpodmínečné lásky. I my totiž umíme druhé lidi potrápít, znepříjemnit jim život. I my máme někdy radost z cizího utrpení, což dokážeme skrýt před lidmi, ale před tebou nikoli. A odpouštět druhým lidem? Odpovídat dobrem na zlo? To je pro nás stále velká výzva a těžká disciplína. Vezmi nás na milost, Kriste. Skloň se k nám a svým svatým Duchem nás přetvářej, abychom více milovali tebe i lidi kolem nás. Amen.